

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 30.11.2006
KOM(2006) 747 lopullinen

KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

**vaarallisten kemikaalien viennistä ja tuonnista annetun asetuksen (EY) N:o 304/2003
täytäntöönpanosta**

KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

vaarallisten kemikaalien viennistä ja tuonnista annetun asetuksen (EY) N:o 304/2003 täytäntöönpanosta

1. JOHDANTO

Tämä kertomus on laadittu vaarallisten kemikaalien viennistä ja tuonnista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 304/2003¹, jäljempänä ”asetus”, 21 artiklan velvoittamana. Kertomus kattaa vuodet 2003–2005. Siinä tarkastellaan asetuksen keskeisiä säännöksiä, jäsenvaltioiden, komission ja kyseisen tuotannonalan päätehtäviä, menettelyjen tähänastista täytäntöönpanoa sekä toimia, joihin on ryhdytty asetuksen soveltamisen tehostamiseksi. Siinä tarkastellaan myös täytäntöönpanossa havaittuja ongelmia sekä mahdollisia asetukseen tehtäviä muutoksia, joilla täytäntöönpanoa voitaisiin edelleen parantaa.

Kertomus on yhteenveto tiedoista, jotka olivat jäsenvaltioiden ja komission käytettävissä 8. syyskuuta. Kertomuksen täydellinen versio on saatavilla Internetissä².

2. TAUSTA

2.1. Asetus (EY) N:o 304/2003

Asetus (EY) N:o 304/2003 tuli voimaan 7. maaliskuuta 2003. Sen päätarkoituksena on panna täytäntöön Rotterdamin yleissopimus kansainvälisen kaupan kohteina olevia tiettyjä vaarallisia kemikaaleja ja torjunta-aineita koskevan ilmoitetun ennakkosuostumuksen menettelystä (PIC). Asetus sisältää kuitenkin myös säännöksiä, jotka menevät huomattavasti yleissopimuksen vaatimuksia pidemmälle. Lisäksi asetuksen sääntöjä sovelletaan kaikkiin maihin, ei pelkästään yleissopimuksen sopimuspuoliin.

2.2. Nimetyt kansalliset viranomaiset ja yleinen hallinto- ja sääntelykehys

Kullakin jäsenvaltiolla on oma nimetty kansallinen viranomaisensa (joita voi olla yksi tai useampia), ja komissio toimii EU:n yhteisenä nimettynä viranomaisena hoitaen erilaisia hallinnollisia tehtäviä, jotka mainitaan kohdassa 2.3. Komissio myös koordinoi yhteisön osallistumista kaikkiin yleissopimukseen liittyviin teknisiin kysymyksiin sopimuspuolten konferenssin kokouksissa ja kemikaalien arviointikomitean kokouksissa.

Komissio vastaa yleisesti edellytysten luomisesta asetuksen tehokkaalle täytäntöönpanolle. Tähän sisältyvät vienti- ja tuonti-ilmoitusten käsittely, oikea-aikainen tiedonvaihto nimettyjen kansallisten viranomaisten kanssa sekä Euroopan

¹ EUVL L 63, 6.3.2003.

² <http://ecb.jrc.it/edex>

vienti- ja tuontitietokannan (EDEXIM) ylläpito ja kehittäminen. Tietokannan hallinnoinnista vastaa Isprassa toimiva Euroopan kemikaalivirasto.

Komissio käyttää työhön vuosittain 3,5–4 henkilötyövuotta.

EU:n nimettyjen kansallisten viranomaisten kanssa järjestetään säännöllisiä kokouksia asetuksen täytäntöönpanosta, ja erityisiä kysymyksiä pohtimaan kutsutaan koolle tilapäisiä asiantuntijaryhmiä ja muita epävirallisia kokouksia.

Kaikilla jäsenvaltioilla näyttää olevan käytössään tarvittava lainsäädäntö ja hallinnolliset järjestelmät, joita asetuksen täytäntöönpano ja sen soveltamisen valvonta edellyttävät. Jäsenvaltiot ovat nimenneet kansalliset viranomaiset, jotka vastaavat niille kuuluvista hallinnollista tehtävistä, sekä huolehtineet soveltamisen valvonnasta (johon sisältyvät useimmiten myös sääntöjen rikkomisesta langetettavat seuraamukset). Jotkin jäsenvaltiot ovat nimenneet erilliset kansalliset viranomaiset teollisuuskemikaaleja ja torjunta-aineita varten.

Nimettyjen kansallisten viranomaisten täytäntöönpanoon käyttämät henkilöresurssit vaihtelevat 0,15:stä 1,25:een henkilötyövuoteen. Eniten henkilöresurseja vaativat vienti-ilmoitusten käsittely ja nimenomaisia suostumuksia koskevat pyynnöt.

Lisäksi asetuksen täytäntöönpanossa avustavat muut viranomaiset, kuten tullitoimistot.

2.3. Asetuksen 304/2003 keskeiset säännökset ja menettelyt

2.3.1. Vienti-ilmoitus (7 artikla)

EU:n vienti-ilmoitusmenettelyä sovelletaan tällä hetkellä noin 130 kemikaaliin ja kemikaaliryhmään, jotka luetellaan asetuksen liitteen I osassa 1 (sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna komission asetuksella 777/2006). Luettelo sisältää:

- yhteisön lainsäädännössä kielletyt tai ankarasti säännellyt kemikaalit;
- kemikaalit, joihin sovelletaan ilmoitetun ennakkosuostumuksen menettelyä (PIC-menettelyä), lukuun ottamatta vientikiellossa olevia kemikaaleja.

Luetteloon sisältyvän kemikaalin viejän on toimitettava etukäteen vienti-ilmoitus viimeistään 30 päivää ennen ensimmäistä vientiä ja sen jälkeen vuosittain vähintään 15 päivää ennen kunkin vuoden ensimmäistä vientitapahtumaa. Vienti-ilmoitus tarvitaan riippumatta kemikaalin aiotusta käyttötarkoituksesta tai siitä, onko sen käyttö kielletty tai ankarasti säännelty EU:ssa.

Ilmoitus tehdään viejän nimetylle kansalliselle viranomaiselle, joka tarkistaa, että ilmoitus on täydellinen, ja toimittaa sen komissiolle. Komissio toimittaa kunakin vuonna saamansa ensimmäisen tiettyä kemikaalia/tuojamaata koskevan ilmoituksen Euroopan yhteisön vienti-ilmoituksena. Komissio rekisteröi kaikki vienti-ilmoitukset EDEXIM-tietokantaan.

Jos tuojamaasta ei saada vastaanottoilmoitusta, komissio toteuttaa jatkotoimia. Tarvittaessa ilmoituksesta lähetetään toinen kopio.

Vienti-ilmoitus on tehtävä myös sellaisesta liitteessä I mainittua kemikaalia sisältävästä valmisteesta, jossa kyseisen kemikaalin pitoisuus on niin suuri, että valmiste on yhteisön lainsäädännön mukaan varustettava asiaa koskevilla merkinnöillä. Vienti-ilmoitusmenettelyyn kuuluvat myös esineet tai valmiit tuotteet, jotka sisältävät reagoimattomassa muodossa kemikaaleja, joihin sovelletaan PIC-menettelyä tai jotka ovat EU:ssa kiellettyjä tai ankarasti säänneltyjä yleissopimuksessa tarkoitettulla tavalla.

2.3.2. Kolmansilta mailta vastaanotetut vienti-ilmoitukset (8 artikla)

Kun komissio vastaanottaa kemikaalia koskevan vienti-ilmoituksen kolmannelta maalta, se rekisteröi sen EDEXIM-tietokantaan ja lähettää siitä vastaanottoilmoituksen. Komissio toimittaa vienti-ilmoituksesta kopion ja kaikki saatavilla olevat tiedot sen jäsenvaltion nimetylle kansalliselle viranomaiselle, johon kemikaalia viedään, ja pyynnöstä kopiot muillekin jäsenvaltioille.

Jos vienti-ilmoituksen vastaanottaa suoraan jäsenvaltion nimetty kansallinen viranomainen, sen on lähetettävä kyseinen ilmoitus komissiolle, joka menettelee sen suhteen edellä mainitulla tavalla.

2.3.3. Kemikaalien kauppaa koskevat tiedot (9 artikla)

Viejän, joka vie liitteessä I mainittua kemikaalia, on toimitettava oman jäsenvaltionsa nimetylle kansalliselle viranomaiselle vuosittaiset tiedot siitä, kuinka paljon kyseistä kemikaalia on viety kuhunkin tuojamaahan. Tuojien on toimitettava vastaavat tiedot yhteisön markkinoille saatetuista kemikaaleista.

Nimetyt kansalliset viranomaiset kokoavat ja yhdistävät viejiltä ja tuojilta saadut tiedot ja toimittavat ne komissiolle, joka julkaisee niistä yleisen tiivistelmän.

2.3.4. Sääntelytoimia koskevien PIC-ilmoitusten toimittaminen yleissopimuksen sihteeristölle (10 artikla)

Komissio toimittaa ilmoitukset PIC-ilmoitusmenettelyyn kuuluvista yhteisön sääntelytoimista. Lisäksi jäsenvaltiot voivat komission välityksellä toimittaa ilmoituksia kansallisista sääntelytoimista. Jos sääntelytoimi ei kuulu PIC-ilmoitusmenettelyyn, tarvittavat tiedot toimitetaan yleissopimuksen sihteeristölle yleissopimuksen tiedonvaihtomääräysten mukaisesti.

2.3.5. Yhteisön tuontipäätösten tekeminen kemikaaleista, joihin sovelletaan PIC-menettelyä (12 artikla)

Komissio tekee yhteisön tuontipäätökset PIC-kemikaaleista ja ottaa niissä asianmukaisesti huomioon kyseisiin kemikaaleihin liittyvät jäsenvaltioiden kansalliset toimenpiteet.

2.3.6. PIC-menettely ja nimenomainen suostumus (13 artikla)

PIC-menettelyä sovelletaan tällä hetkellä 41:een yleissopimuksen liitteessä III lueteltuun kemikaaliin tai kemikaaliryhmään (luettelo sisältyy myös asetuksen liitteen I osaan 3). Yleissopimuksen sopimuspuolten tuontipäätökset näistä kemikaaleista julkaistaan puolivuositain PIC-kiertokirjeessä.

Asetuksen mukaan viejien on noudattava näitä tuontipäätöksiä. Erityisenä vaatimuksena on, että vienti ei saa tapahtua ilman tuojamaan nimenomaista suostumusta, joka on annettava joko puoltavan tuontipäätöksen muodossa tai joka viejämään nimetyn kansallisen viranomaisen on muulla tavoin saatava tuojamaan nimetyltä kansalliselta viranomaiselta. Nimenomaisen suostumuksen menettelyä sovelletaan kemikaaleihin, jotka ovat yhteisössä kiellettyjä tai ankarasti säänneltyjä yleissopimuksessa tarkoitettulla tavalla (luetteloitu asetuksen liitteen I osassa 2, joka sisältää tällä hetkellä 31 tällaista kemikaalia tai kemikaaliryhmää) mutta eivät vielä kuulu PIC-menettelyyn.

Periaatteessa nimenomainen suostumus tarvitsee saada vain yhden kerran tiettyä kemikaalia varten. Kun yhden viejän nimetty kansallinen viranomainen on saanut suostumuksen, muiden EU:ssa toimivien viejien ei tarvitse enää hakea sitä myöhempää vientiä varten, jollei suostumuksen ehtoissa toisin vaadita.

2.3.7. *Vientikiellot (14 artikla)*

Liitteessä V lueteltuja kemikaaleja ja esineitä, joiden käyttö on kokonaan kielletty EU:ssa, ei voida viedä. Liite V sisältää elohopeaa sisältävät saippuat sekä 10 kemikaalia tai kemikaaliryhmää, jotka on lueteltu pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskevassa Tukholman yleissopimuksessa.

2.3.8. *Pakkauksia ja niiden merkintöjä koskevat vaatimukset (16 artikla)*

Kaikki vaaralliset kemikaalit ja valmisteet on vientiä varten pakattava ja varustettava merkinnöillä samalla tavoin kuin saatettaessa niitä markkinoille EU:ssa, riippumatta siitä, onko niiden käyttö kielletty tai ankarasti säännelty EU:ssa. Toisin sanoen pakkausmerkintöjen ja käyttöturvallisuustiedotteen on sisällettävä samat tiedot, mahdollisuuksien mukaan tuojamaan kielellä. Lisäksi on noudatettava tuojamaan pakkausmerkintävaatimuksia. Säännökset sisältävät myös esimerkiksi viimeiseen käyttöpäivään, pakkauksiin ja niiden kokoon liittyviä erityisvaatimuksia.

2.3.9. *Asetuksen liitteen I päivitys (22 artikla)*

Komissio arvioi vähintään vuosittain asetuksen liitteessä I olevaa kemikaaliluetteloa yhteisön lainsäädännön ja yleissopimuksen kehityksen perusteella.

3. TÄHÄNASTINEN SOVELTAMINEN

3.1. Vienti-ilmoitus

Jäsenvaltiot käsitelivät yhteensä 2273 vienti-ilmoitusta. Määrä nousi huomattavasti vuosien 2003 ja 2005 välillä, 223:sta to 1174:ään. Noin 55–60 prosenttia ilmoituksista koski aineita, loput valmisteita. Vienti-ilmoitusten kattamien kemikaalien määrä yli kaksinkertaistui 24:stä (2003) 54:ään (2005). Tuojamaiden kokonaismäärä nousi 70:stä (2003) 101:een (2005).

Yli 80 prosenttia kaikista vienti-ilmoituksista tuli viidestä jäsenvaltiosta (Saksa, Yhdistynyt kuningaskunta, Alankomaat, Ranska ja Espanja). Kymmenen jäsenvaltiota (Irlanti, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Slovakia, Unkari ja Viro) ei tehnyt lainkaan vienti-ilmoituksia.

Komission lähettämiä EU:n vienti-ilmoituksia oli yhteensä 1717 (126 vuonna 2003, 680 vuonna 2004 ja 911 vuonna 2005). Lähetetyistä ilmoituksista kahtasataa ei voitu toimittaa perille (väärä sähköpostiosoite, jakeluosoite jne.). Usein tuojamaa ei lähettänyt vienti-ilmoituksesta yleissopimuksessa vaadittua vastaanottoilmoitusta. Vuonna 2005 jouduttiin lähettämään uudelleen 532 vienti-ilmoitusta. Komissio on tuonut molemmat mainitut ongelmat esille yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssissa.

Saadut vastaanottoilmoitukset sisältävät usein ilmoituksen suostumuksen myöntämisestä tai epäämisestä riippumatta siitä, tarvitaanko tai onko pyydetty nimenomaista suostumusta. Tämä osoittaa, että EU:n menettelyt on ymmärretty väärin joissakin tuojamaissa.

3.2. Nimenomainen suostumus

EDEXIM-tietokannassa pidetään kirjaa nimenomaisista suostumuksista. Jäsenvaltiot voivat viedä tiedot suoraan EDEXIMiin, vaikka tuojamaat vastaavat usein Euroopan kemikaalivirastolle (joka sitten lisää tiedot). EDEXIM-tietokantaan oli 10. helmikuuta 2006 mennessä rekisteröity 478 pyyntöä, jotka oli lähetetty 95 maalle noin 20:sta kemikaalista ja 70:stä valmisteesta. Nämä pyynnöt, jotka koskivat yhteensä 98 tuojamaata, liittyivät enimmäkseen liitteen I osassa 2 lueteltuihin kemikaaleihin – toisin sanoen kemikaaleihin, joihin ei sovelleta PIC-menettelyä. Noin 60 prosenttia tapauksista koski kahta tällaista kemikaalia, nonyylifenolia ja nonyylifenolietoksyalaattia. Mainittuun päivään mennessä oli saatu yhteensä 239 nimenomaista suostumusta ja evätty 15 niitä koskevaa pyyntöä. Pyyntöt, joihin oli saatu vastaus, koskivat yhteensä 12 kemikaalia/valmistetta ja 11 maata. Loput pyynnöt, joista osa oli tehty vuonna 2004, odottivat vielä vastausta.

Tapauksia on tosiasiaa enemmän. Nimenomaisia suostumuksia alettiin rekisteröidä EDEXIM-tietokantaan vasta vuonna 2004, minkä vuoksi joitain varhaisia tapauksia on voinut jäädä sen ulkopuolelle. Lisäksi on pyritty välttämään päällekkäisyyttä ja moninkertaisia pyyntöjä niissä tapauksissa, joissa suostumus on jo saatu. Tätä tapahtuu kyllä edelleen, enimmäkseen siksi, että jotkin tuojamaat antavat suostumuksen vain yhtä vientilähetystä kohti kerrallaan.

Vastauksien viivästyminen johtuu useissa tapauksissa siitä, että tuojamaan nimettyjen kansallisten viranomaisten yhteystiedot ovat virheellisiä. Komissio on yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssissa kehottanut sopimuspuolia varmistamaan, että tiedot pidetään ajan tasalla. Se on myös pyytänyt yleissopimuksen sihteeristöä tarjoamaan apua sopimuspuolille, jotta nämä toimittaisivat tuontivastineet PIC-menettelyyn kuuluville kemikaaleille.

Komissio on pyrkinyt auttamaan jäsenvaltioita nimenomaisten suostumusten saamisessa ja pyytänyt selvennyksiä tuojamailta, jos vastineet ovat olleet epäselviä. Komissio on myös tarjonnut jäsenvaltioille pyynnöstä lisätietoja. Vastineiden saamisen tueksi on laadittu englannin-, ranskan-, espanjan- ja venäjänkielinen vakiolomake pyynnöille. Komissio laatii parhaillaan myös tiedotuskirjelmää, joka on määrä lähettää tuojamaille yhdessä vienti-ilmoitusten ja nimenomaista suostumusta koskevan pyyntöjen kanssa, jotta ne saisivat paremman käsityksen eri menettelyistä.

Teknisiin ohjeisiin on lisäksi sisällytetty ohjeet siitä, miten tapauksia tulisi parhaiten käsitellä. Niihin sisältyy myös ohjeistusta mahdollisesta vaihtoehtoista näytöstä, joka voitaisiin hyväksyä siinä tapauksessa, ettei tuojamaalta saada mitään vastinetta.

3.3. Kolmansilta mailta vastaanotetut vienti-ilmoitukset

EDEXIM-tietokantaan rekisteröitiin yhteensä 220 kolmansilta mailta vastaanotettua vienti-ilmoitusta. Todellinen luku on todennäköisesti hieman suurempi, koska osa vienti-ilmoituksista on saattanut jäädä toimittamatta komissiolle tai muuten rekisteröimättä. Vaikka vienti-ilmoitukset tulisi toimittaa suoraan komissiolle, useimmat jäsenvaltiot saavat niitä yhä suoraan viejämailta. Suurin ongelma liittyy Yhdysvalloilta tuleviin vienti-ilmoituksiin. Useimmat jäsenvaltiot ovat pyytäneet Yhdysvaltojen viranomaisia toimittamaan vienti-ilmoitukset tulevaisuudessa komissiolle.

3.4. Kokemus EDEXIM-tietokannasta

Alussa tietokannasta oli kolme versiota: yksi Euroopan kemikaalivirastoa ja komission ympäristöasioiden pääosastoa varten, toinen jäsenvaltioiden nimettyjä kansallisia viranomaisia varten sekä kolmas versio yleisön informointiin. Sitten on toteutettu monia parannuksia käyttäjien tarpeiden täyttämiseksi. Useimpien jäsenvaltioiden mielestä järjestelmä on toimiva ja arvokas väline vienti-ilmoitusten käsittelyssä ja tiedonlähteenä.

Joitain ongelmia on jäljellä, mutta moniin on olemassa tai kehitteillä ratkaisu. Työ on edistynyt pitkälle erityisen yrityksille suunnatun version kehittämisessä. Sen avulla viejät voisivat jättää vienti-ilmoituksensa sähköisesti oman maansa nimettyjen kansallisten viranomaisten validoitaviksi. Erityinen versio on tekeillä myös tulliviranomaisille, jotka tarvitsevat oman järjestelmän helpottamaan työtään asetuksen 17 artiklan mukaisessa vienti- ja tuontivalvonnassa. Jäsenvaltiot pitävät näitä suunnitelmia tervetulleina. Euroopan kemikaalivirasto on tarjonnut käyttöoppaita ja koulutusta käyttäjille. Se on järjestänyt seitsemän koulutustilaisuutta sekä kokouksia käyttäjien kanssa (kaksi kokousta myös tulliasiantuntijoiden kanssa), joissa on voitu keskustella parannuksista.

3.5. Kemikaalien kauppaa koskevat tiedot

Komissio on jäsenvaltioilta saamiensa raporttien perusteella laatinut yleiset yhteenvetoraportit vuosilta 2003, 2004 ja 2005. Raportit on julkaistu EDEXIM-tietokannassa. Vuosia 2003–2005 koskeva analyysi sisältyy tämän kertomuksen täydellisen version kohtaan 3.9.

3.6. Liitteen I päivitys

Komissio on päivittänyt liitteen I säännöllisesti. Liitettä on muutettu komission asetuksilla (EC) N:o 213/2003³, 775/2004⁴ ja 777/2006⁵.

³ EUVL L 169, 8.7.2003, s. 27.

⁴ EUVL L 123, 27.4.2004, s. 27.

⁵ EYVL L 136, 24.5.2006, s. 9.

3.7. Tehdyt PIC-ilmoitukset

Komissio on toistaiseksi tehnyt ilmoitukset 12 kemikaalia koskevista EU:n sääntelytoimista. Se on myös toimittanut kahteen muuhun kemikaaliin liittyviä kansallisia sääntelytoimia koskevat ilmoitukset.

Lisäksi komissio on useassa tapauksessa ilmoittanut muille maille sellaisista yhteisön sääntelytoimista, jotka eivät kuulu PIC-ilmoitusmenettelyyn.

3.8. PIC-kemikaalien tuontipäätökset

Komissio on tehnyt seuraavat päätökset PIC-menettelyyn kuuluvien kemikaalien Euroopan yhteisön tuontivastineista: päätös 2003/508/EY⁶, päätös 2004/382/EY⁷, päätös 2005/416/EY⁸ sekä päätös 2005/814/EY⁹.

Lisäksi useat aikaisemmat tuontivastineet laajennettiin koskemaan muutoksitta EU:n kaikkia 25 jäsenvaltiota vuoden 2004 laajentumisen jälkeen.

3.9. Sääntöjen noudattaminen ja sen valvonta

Yleisesti voidaan todeta, ettei asetuksen säännösten vakavia rikkomisia ole havaittu.

Useimmat rikkomuksista raportoineet jäsenvaltiot eivät ole langettaneet seurauksia. Sen sijaan ne ovat antaneet varoituksia ja suunnitelleet tiiviimpää seuranta jatkossa. Useimmissa tapauksissa sääntöjen rikkomista havaittiin joko tullissa tai tapauksissa, joissa yritykset antoivat vuosittaiset raporttinsa vietyjen kemikaalien määristä ilman vastaavia vienti-ilmoituksia.

3.10. Tietoisuuden lisääminen

Kaikki jäsenvaltiot ja komissio ovat informoineet yrityksiä, yleensä koulutustilaisuuksien, seminaarien, työryhmätapaamisten ja tiedotteiden avulla. Jotkin jäsenvaltiot tarjoavat vastaavaa neuvontaa ja koulutusta myös tullivirkailijoille.

EDEXIM-tietokannassa on julkaistu alustava versio teknisistä ohjeista nimetyille kansallisille viranomaisille. Komissio on julkaissut asetuksen soveltamisohjeet kaikilla virallisilla EU-kielillä. Nimetyt kansalliset viranomaiset ovat useimmissa jäsenvaltioissa luoneet erityisen verkkosivun, jolta on saatavissa asetuksen ja soveltamisohjeiden kansallinen kieliversio.

Komissio on järjestänyt esitelmätilaisuuksia tuojamaiden nimetyille kansallisille viranomaisille parantaakseen niiden käsitystä EU-menettelyistä. Jotkin jäsenvaltiot ovat osallistuneet kolmansille maille järjestettäviin tiedotusohjelmiin, joihin on liittynyt seminaareja ja opintokäyntejä.

⁶ EUVL L 174, 12.7.2003, s. 10.

⁷ EUVL L 199, 7.6.2004, s. 7.

⁸ EUVL L 147, 10.6.2005, s. 1.

⁹ EUVL L 304, 23.11.2005, s. 46.

4. TÄYTÄNTÖÖNPANO-ONGELMAT JA MAHDOLLISET PARANNUKSET

4.1. Tullitarkastukset

Useimmat jäsenvaltiot katsovat, että asetuksen täytäntöönpanon valvonta tullitarkastusten yhteydessä on tärkeää. Ne ovat myös sitä mieltä, että nimettyjen kansallisten viranomaisten ja tullivirkailijoiden on tehtävä tiivimmin yhteistyötä ja vaihdettava säännöllisesti tietoa.

Asetuksen 17 artikla on sanamuodoltaan yleinen ja vaikutukseltaan melko heikko. Useimmat jäsenvaltiot haluaisivat selkeämpiä säännöksiä, myös erityisistä velvoitteista viejille ja asianmukaisista välineistä, jotka helpottaisivat tullin työtä vienti- ja tunti- ja tuntivalvonnassa.

Tähän liittyen on jo edetty pitkälle työssä, jonka tavoitteena on luokitella asetuksen liitteeseen I sisältyvät kemikaalit yhdistetyn nimikkeistön (CN) luokkiin sekä sisällyttää Euroopan yhteisöjen yhtenäistettyyn tullitariffiin (TARIC) erityisiä ”varoitussignaaleja”, jotka asianomaisen CN-koodin yhteydessä kertovat tullivirkailijoille, että kyseisiin kemikaaleihin sovelletaan tai saatetaan soveltaa erityissääntöjä. Lisäksi EDEXIM-tietokannasta on kehitteillä erityinen tulliversio, jonka on määrä palvella tullivirkailijoiden erityistarpeita. Tähän liittyen ollaan pitkällä työssä, jonka tarkoituksena on sisällyttää TARICiin EDEXIM-tietokannan koodit, jotka tunnistavat yksilöllisesti kaikki tehdyt vienti-ilmoitukset, saadut nimenomaiset suostumukset jne. Viejät voivat käyttää näitä koodeja vienti-ilmoitusasiakirjan (yhtenäisen hallinnollisen asiakirjan) kohdassa 44 osoittaakseen, että sääntöjä on noudatettu. Tullivirkailijat voivat sitten helposti tarkistaa tiedot EDEXIM-tietokannan tietoja vasten.

Yleisesti ollaan sitä mieltä, että jotta tällainen järjestelmä olisi täysin toimiva, näiden erityisten tunnistuskoodien käyttö olisi tehtävä pakolliseksi.

4.2. Nimenomainen suostumus

Monilla jäsenvaltioilla on ollut ongelmia menettelyn kanssa, erityisesti vastineiden saamisessa ajoissa tuojamailta. Noin puolessa tapauksista ei viejäm maiden nimettyjen kansallisten viranomaisten ja komission yrityksistä huolimatta ole saatu mitään vastinetta pyyntöihin. Joissain tapauksissa vastinetta ei ole tullut kuukausien tai vuosienkaan jälkeen, vaikka usein kemikaalin käytön tiedetään olevan sallittua kyseisessä tuojamaassa. Tämä johtaa monessa tapauksessa tilanteeseen, jossa EU:sta tuleva vienti pysähtyy mutta voi jatkua muista maista (koska niiden ei tarvitse saada nimenomaista suostumusta näille aineille). Tämä asettaa EU:n viejät epäedulliseen asemaan. Tapauksia, joitain liittyy tällaisia viiveitä, on huomattavasti enemmän kuin olisi voitu ennakoida asetusta annettaessa, ja tästä on aiheutunut ennakoitua paljon enemmän työtä asianomaisille jäsenvaltioille ja komissiolle. Ongelma johtuu osaksi yhteystietojen virheellisyydestä, osaksi taas siitä, ettei EU:n menettelyjä ilmeisesti ole ymmärretty oikein. Viimeksi mainittu pätee erityisesti kemikaaleihin, jotka eivät ole PIC-kemikaaleja ja jotka mainitaan vain liitteen I osassa 2, mikä aiheuttaa usein sekaannusta kolmansissa maissa.

Tietojen antaminen tuojamaan kielellä saattaisi parantaa tilannetta. Apua voisi olla myös siitä, että tuojamaille tarjottaisiin enemmän tukea pyyntöihin vastaamisessa. Komissio voisi tässä yhteydessä lisätä osallistumistaan ja toimia koordinoijan

roolissa. Komissio onkin jo mahdollisuuksien mukaan toiminut asiassa ja aikoo toimia jatkossakin. Jotain kohennusta on saatu aikaan, mutta yleisesti ottaen tilanne ei ole parantunut merkittävästi eikä todennäköisesti paraneakaan ilman lisätoimenpiteitä.

Jotkin jäsenvaltiot haluaisivat poistaa nimenomaista suostumusta koskevan vaatimuksen liitteen I osaan 2 kuuluvilta kemikaaleilta tai ainakin tarkistaa perusteita, joiden mukaisesti kemikaalit sisällytetään liitteen I osaan 2. Yhä enemmän ollaan kuitenkin sitä mieltä, että paras ratkaisu olisi ehkä säilyttää tämä vaatimus, mutta noudattaa sellaista menettelytapaa, että jos vastinetta ei saada, vientiin voitaisiin ryhtyä tietyin ehdoin tilapäisenä ratkaisuna samalla kun jatketaan toimia suostumuksen saamiseksi.

Lisäksi voitaisiin selvittää mahdollisuutta kanavoida kaikki nimenomaista suostumusta koskevat pyynnöt komission kautta, sikäli kuin tarvittavat resurssit ovat käytettävissä. Tämä auttaisi välttämään tarpeetonta päällekkäisyyttä ja turhaa työtä. Samalla voitaisiin ehkä myös välttää väärinkäsityksiä ja sekaannusta tuojamaissa, jotka nykyään saavat vienti-ilmoitukset komissiolta (Euroopan kemikaaliviraston kautta) ja suostumusta koskevat pyynnöt suoraan jäsenvaltioita.

4.3. Muita näkökohtia

Vienti-ilmoituksia (ja tapauksen mukaan nimenomaisia suostumuksia) koskevien sääntöjen soveltamisala kaipaa selvennystä valmistajien osalta. Ohjeistus on jo annettu nimettyjä kansallisia viranomaisia varten laadituissa teknisissä ohjeissa, joissa tehdään selväksi, että valmisteisiin sovelletaan vienti-ilmoitusvaatimuksia ja (tapauksen mukaan) nimenomaista suostumusta koskevia vaatimuksia vain siinä tapauksessa, että ne sisältävät asetuksen liitteen I asianomaisessa osassa tai osissa mainittuja kemikaaleja sellaisina pitoisuuksina, että valmiste on varustettava merkinnöillä. Ohjeistus pätee riippumatta siitä, sisältääkö valmiste muita kemikaaleja. Tämä selvennys tulisi sisällyttää myös itse asetukseen.

On esitetty, että vienti-ilmoitusten tulisi sisältää tiedot viennin ennakoituista määristä kunakin vuonna, jotta tuojamaalla olisi asiasta selkeämpi kokonaiskäsitys. Tässä auttaisi myös se, että aiottu käyttötarkoitus ilmoitetaan selvästi vienti-ilmoituksissa. Usein tuojamaat pyytävät juuri tällaisia lisätietoja.

Asetukseen sisältyvä ”viejän” määritelmä voi aiheuttaa ongelmia, kun on kyse sellaisten tavaroiden vienti-ilmoitusvaatimuksesta, joita EY:hyn sijoittautuneet valmistajat tai jakelijat toimittavat kauppialle, jotka ovat sijoittautuneet EU:n ulkopuolelle ja jotka vievät tavarat tuojamaihin. Asiaa on käsitelty nimetyille kansallisille viranomaisille laadituissa teknisissä ohjeissa, mutta selvennykset olisi sisällytettävä myös itse asetukseen, jota menettelytavat olisivat yhtenäisiä.

Kolmansista maista tulevien vienti-ilmoitusten käsittelyyn käytettävä menettely ei toimi parhaalla mahdollisella tavalla. Suurin osa näistä vienti-ilmoituksista tulee Yhdysvalloista. Menettelyn toivotaan sujuvoituvan, kunhan Yhdysvallat alkaa toimittaa kaikki ilmoitukset suoraan komissiolle.

Useat jäsenvaltiot ovat tuoneet esille vaikeudet saada tietoa liitteessä I lueteltujen kemikaalien tuonnista ja katsoneet ongelmien liittyvän vienti-ilmoitusten saantiin

kolmansista maista. Kolmansista maista tulevat vienti-ilmoitukset eivät kuitenkaan tavallisesti liity liitteessä I mainittuihin kemikaaleihin, joten niihin sisältyvistä tiedoista ei todennäköisesti ole apua jäsenvaltioiden raportointivelvoitteiden täyttämässä. On ehdotettu, että raportointivelvoitteista tulisi luopua. Raportteihin sisältyvät tiedot kuitenkin parantavat avoimuutta ja ovat hyödyksi seurannassa arvioitaessa asetuksen ja yleensä yhteisön kemikaalilainsäädännön vaikutusta ja tehokkuutta.

5. PÄÄTELMÄT

Asetusta 304/2003 on nyt sovellettu kolmen vuoden ajan. Nimettyjen kansallisten viranomaisten työmäärä on tänä aikana kasvanut, kun viejät ovat harjaantuneet tuntemaan säännöt ja eri menettelyjen piiriin on sisällytetty enemmän kemikaaleja. Nimettyjen kansallisten viranomaisten työhön ei yleensä ole kuitenkaan jouduttu käyttämään merkittäviä resursseja. Viejille ja viranomaisille lankeava hallinnollinen taakka on yhä kohtuullinen, vaikka osa viranomaisista onkin kohdannut ongelmia. Työmäärä tulee vielä kasvamaan, mutta kaiken kaikkiaan sen ei pitäisi käydä kohtuuttomaksi, mikäli tarvittavat resurssit ovat edelleen käytettävissä jäsenvaltioissa ja EU:n tasolla.

Asetuksen menettelyt ovat kaiken kaikkiaan osoittautuneet tehokkaiksi ja toimineet hyvin. Pahimpana ongelmana ovat viiveet vastineiden saamisessa nimenomaista suostumusta koskeviin pyyntöihin. Tällaisten tapausten määrä on paljon suurempi kuin olisi voitu ennakoida, ja ne ovat aiheuttaneet ylimääräistä työtä. Tämä on lisännyt merkittävästi viejien, nimettyjen kansallisten viranomaisten ja komission hallinnollista taakkaa. Se on myös asettanut EU:n viejät epäedulliseen asemaan kilpailijoihin nähden ilman, että terveyden ja ympäristön suojele olisi välttämättä parantunut tuojamaissa. Tilanne on erityisen ongelmallinen liitteen I osassa 2 lueteltujen kemikaalien osalta.

EDEXIM-tietokantaan liittyi aluksi ongelmia, jotka johtuivat vaikeuksista mukauttaa tietokanta käyttäjien tarpeisiin ja ottaa siinä huomioon kaikki asetuksen vaatimukset. Näiden ongelmien ratkaisussa on kuitenkin edistytty huomattavasti. Varsinkin suunnitteilla oleva yritysten käyttöön tarkoitettu versio tulee yksinkertaistamaan ja nopeuttamaan prosessia.

Yhteistyö jäsenvaltioiden ja komission välillä on sujunut erinomaisesti. Tieto kulkee yleensä kitkatta eri osapuolten välillä. Tiedonvaihdossa tuojamaiden kanssa on kuitenkin parantamisen varaa.

Toistaiseksi ei ole tullut esille merkittäviä sääntöjen rikkomiseen liittyviä ongelmia.

Sääntöjen noudattamisen valvontaa (erityisesti tulliviranomaisten roolia) on painotettu. Tullin kanssa tarvitaan tiiviimpää yhteistyötä. Tähän liittyen kannatetaan laajalti lisävälineiden käyttöönottoa, jotka helpottaisivat tullivalvonnan työtä, varsinkin vientivalvontaa.

Lisäksi on joukko yksittäisiä pienempiä seikkoja, joiden osalta sääntöjen soveltamisalaa voitaisiin selventää.